

ALLÒ QUE NO DIU LA VANGUARDIA

J.V. Foix

**AMB UN SUPLEMENT DE TELEGRAMES
I UN ALTRE DE FETS DIVERSOS**

FUNDACIÓ
J.V. FOIX

**Edicions 62
Barcelona**

J.V. Foix

Allò que no diu
La Vanguardia

EDICIÓ DE JORDI CORNUDELLA

Edicions 62

Barcelona

Primera edició: gener del 2022

© Hereus de J.V. Foix, 2022

© del preliminar «Un altre diari»: Jordi Cornudella, 2022

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.
Diagonal, 662-664. 08034 Barcelona
info@grup62.com www.edicions62.cat

Compost a Moelmo, scp

DIPÒSIT LEGAL: B. 19.717-2021

ISBN: 978-84-297-7995-0

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra requereix l'autorització escrita de l'editor; la llei preveu sancions per als infractors.

Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment de l'obra, podeu sol·licitar permís al Centro Español de Derechos Reprográficos, a través del portal www.conlicencia.com

o bé trucant als telèfons 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Tots els drets reservats.

Taula

Un altre diari, per Jordi Cornudella 9

Els coneixereu per llur diari 15

ALLÒ QUE NO DIU LA VANGUARDIA

Què voleu que us digui... 21

Noves de darrera hora (1966-1969) 23

Telegrames (1929-1931) 63

Fets diversos (1931-1932) 77

APÈNDIXS

Més Telegrames 105

Més Fets diversos 115

Un altre diari

Allò que no diu La Vanguardia (1970) és un llibre peculiar dins de l'obra de J. V. Foix. D'una banda, no s'inscriu en cap renglera: ni en la dels llibres de poesia en vers (de *Sol, i de dol* a *Desa aquests llibres al calaix de baix*), ni en la dels llibres de poesia en prosa (de *Gertrudis* a *L'estació*), ni en la dels reculls de memòria i d'assaig (com *Catalans de 1918*, *Els lloms transparents* o *Mots i maons o a cascú el seu*). És un llibre que va pel seu cantó. D'altra banda, en canvi, és un llibre quintaessencial, que revela com cap altre un aspecte nuclear de la pràctica poètica de Foix. La revelació s'anuncia des del mateix títol: aquest és un llibre que diu coses que no diu un diari normal i corrent dels que es venen al quiosc (és clar que *La Vanguardia* del títol no té un valor específic sinó genèric: és un nom propi que fa de nom comú, o sigui una antonomàsia). De seguida que l'obrim ens adonem que el títol en qüestió no és gens gratuït perquè el volum conté, com qualsevol diari, notícies d'última hora («Noves de darrera hora»), despatxos telegràfics d'agència («Telegrames») i cròniques de successos («Fets diversos»); però són notícies, despatxos i cròniques que no trobaríem als periòdics dels quioscos (ni a les ràdios ni a les televisions), no pas per raons d'autenticitat o de versemblança sinó perquè la funció que es proposen d'exercir no és informativa: és una funció primordialment poètica. Tan aviat com ens posem a llegir descobrim, a més a més, que aquestes coses que diu Foix és veritat que *La Vanguardia* no les diu, però

les podria dir perfectament si fos una altra mena de diari. En certa manera, aquest volum ens convida a imaginar un diari que no és *La Vanguardia*, un diari que sí que hauria publicat aquesta mena de notícies, despatxos i cròniques. I el cas és que el llibre mateix ens permet constatar, a la segona part i la tercera, que aquest diari va existir una bona temporada. O almenys un diari que s'hi acostava molt. Foix en va ser un dels puntals.

Però anem a pams. La primera part, tal com explica Foix al prefaci («Què voleu que us digui...»), se situa en l'àmbit dels amics «de vacances i vagareig estivals», és a dir en l'àmbit en què van néixer, també als anys seixanta, la majoria de les cartes i totes les cròniques en vers recollides per Margarida Trias al volum *Amb versos de vacances* (Barcelona: Eumogràfic-Fundació J. V. Foix, 2013). Entre aquests amics, escrivint sobretot des del Port de la Selva, Foix feia circular el seu noticiari poètic; a part de la bona resposta dels receptors i de les troballes brillants que són fàcils de descobrir llegint-ne el conjunt, ell s'hi devia satisfer especialment perquè les «Noves de darrera hora» entroncaven amb una vella pràctica seva: la de servir-se dels gèneres del periodisme amb la intenció de difondre textos que passessin, tal com ho diu ell mateix, «dellà l'anècdota». Ho havia fet a plena consciència moltes dècades enrere, fins que la desaparició de la premsa en català sota el franquisme ho va convertir en un impossible. La decisió d'aplegar en un sol volum les recentíssimes «Noves de darrera hora» i dues tries de textos d'aquella etapa remota assenyala, esclar, la unitat d'intenció d'aquest vessant de l'obra foixiana. Per aquesta banda *Allò que no diu La Vanguardia* també és un llibre revelador.

L'1 d'octubre del 1922 el diari que fins llavors es deia *La Publicidad* va passar a dir-se *La Publicitat*, culminant un procés de catalanització que s'havia iniciat un parell de mesos

abans; aquell dia J. V. Foix va començar a col·laborar-hi i no va deixar-ho de fer fins a l'esclat de la Guerra Civil. De fet, més que col·laborar-hi, pròpiament hi treballava, portant les pàgines culturals i editant i escrivint tota mena de textos. Per això, durant molts anys, des d'abans de fer-ne trenta fins passats els quaranta, Foix era conegut sobretot per la seva dedicació al que avui en diríem periodisme literari, no solament per haver intervingut amb responsabilitats fortes en publicacions com *La Revista*, *Trossos*, *La Cònsola*, *Monitor* o *L'Amic de les Arts*, sinó sobretot pel que va fer a *La Publicitat*. El punt àlgid de l'activitat de Foix sota aquesta capçalera el va assenyalar sense dubte la secció «Meridians», que va mantenir a la pàgina de Les Lletres del diari des del 7 de desembre del 1928 fins a l'1 d'octubre del 1932 i que firmava amb el seu pseudònim llatinitzat Focius (un pseudònim que va reprendre, i no deu pas ser casualitat, en moltes de les cartes i cròniques dels anys seixanta). Cada remesa dels «Meridians» comprenia unes quantes anotacions; algun cop, l'última anava precedida del titolet «Telegrams», com si els «Meridians» disposessin d'un apartat fix per publicar-hi despatxos d'agència d'aquells que comencen amb la menció d'un lloc i una data. En total, de «Telegrams» als «Meridians» en van sortir trenta-dos: els primers vint-i-quatre tot just en tres mesos (del 12 de desembre del 1929 al 4 de març del 1930) i els altres cada cop més espaiats (el penúltim, el 5 de desembre del 1930, i l'últim, el 3 de novembre del 1931). El 1934 Foix va anunciar que els recolliria en un volum de *L'Amic de les Arts*; si la previsió s'hagués complert, *Telegrams* hauria sigut el seu tercer llibre, després de *Gertrudis* (1927) i de *KRTU* (1932). El desembre del 1948, quan els temps ja eren uns altres, en va triar cinc per publicar-los al número 4 de *Dau al set*: Foix seguia creient en la validesa literària de la seva proposta, en la vigència dels

«Telegrames» de tant temps enrere. Però l'ocasió bona de rescatar-los encara es va fer esperar més de vint anys.

Els textos de la tercera part provenen d'una altra secció que Foix va mantenir a *La Publicitat* tot just un mes, del 10 de febrer al 10 de març del 1932. Es titulava «Desviacions» i els articles que hi van sortir (setze en total) no anaven firmats. Però dels quinze «Fets diversos» que Foix aplega el 1970, en contra del que afirma a «Què voleu que us digui...», només tretze havien sigut «Desviacions» de *La Publicitat*. El primer fet divers, «El món meravellós d'En Luard», retrata un personatge real que ja havia donat peu a una de les *Cançons de rem i de vela* de Josep M. de Sagarra (1923); és un text que Foix no havia publicat enlloc abans d'incloure'l a *Allò que no diu La Vanguardia* (i, malgrat que hi posa data del 9 d'agost del 1931, és probable que sigui molt més recent, i no es pot descartar que l'escrivís o almenys l'enllestís pensant en el volum del 1970). L'últim fet divers, «Mr. Calder», era la segona de les cinc notes aplegades sota el títol conjunt «El llenguatge de la nit» en els «Meridians» del 23 de setembre del 1932 (firmats per Focius).

La present edició reproduïx, en dos apèndixs, els disset «Telegrames» i les tres «Desviacions» que Foix no va incorporar, respectivament, a la segona i a la tercera parts d'*Allò que no diu La Vanguardia*. Els telegrams ja els havia editat Ramon Salvo en el volum en què va donar a conèixer totes les formes d'aquests textos (J. V. Foix, *Telegrams*, Barcelona: Nova Biblioteca Selecta-Edicions 62, 2005); els tres fets diversos addicionals no s'havien recollit mai abans en volum. Tampoc s'havia recollit mai, que jo sàpiga, l'article «Els coneixereu per llur diari», aparegut a *La Publicitat* el 8 d'abril del 1932: el reproduïxo a l'inici, a tall de prefaci, perquè Foix hi fa una defensa explícita d'un diari en què les notícies no siguin úni-

cament d'interès immediat sinó d'interès permanent, un diari concebut no com un full fugaç sinó com una obra. Potser a més d'un la lectura d'*Allò que no diu La Vanguardia* li farà sospitar, com a mi, que és en aquest diari ideal on Foix hauria volgut publicar les proses del seu altre diari, el *Diari 1918*. O dit d'una altra manera: que el dietarisme literari i el dietarisme periodístic de Foix són sovint dues cares d'una mateixa moneda.

El text de les tres parts és el de la primera edició (Barcelona: Proa, 1970); les úniques intervencions que m'he permès i que val la pena fer constar tenen a veure amb les dates, que Foix sol consignar d'una forma aproximada o idealitzada. Al peu de cada telegrama, al costat de l'any entre parèntesis que donava la primera edició, hi he afegit entre claudàtors la data real d'aparició en el diari, que no sempre coincideix amb la data proposada per Foix. A la portadella dels «Fets diversos» he corregit la datació que figura a la primera edició (1929-1932) i hi he posat la que pertoca segons el contingut de la secció (1931-1932); també he afegit la data que faltava al peu del text «...A imatge i semblança del peix».

En els textos dels apèndixs, que edito sobre els que van ser impresos a *La Publicitat*, he restituit uns quants signes de puntuació que a parer meu hi faltaven i he corregit el que em semblaven errates evidents (Olga Ne-Mersole, per exemple, ha de ser Olga Nethersole, o *Daily Wolker* ha de ser *Daily Worker*). Són tot coses de molt poca importància, però al darrere hi ha la mateixa feina que si fossin coses transcendents. La feina, en qualsevol cas, no l'hauria pogut fer sense l'ajuda de Margarida Trias, des de l'arxiu de la Fundació; no és la primera vegada (ni l'última, espero) que li haig d'agrair l'interès, la dedicació i l'eficàcia. Ella i jo hem d'agrair també en aquest cas les amabilitats d'última hora de Montserrat de Anciola,

cap de la biblioteca del Centre de Lectura de Reus, que ens va proporcionar la còpia d'una pàgina de *La Publicitat* del 31 de desembre del 1929; l'exemplar d'aquell dia sembla que és incomplet a tots els altres arxius.

JORDI CORNUDELLA
(FUNDACIÓ J. V. FOIX)